

fose Lærereinder, som netop i Hovedstaden ere blevne benyttede i et stort Omfang, og saavidt jeg veed, med god Frugt, har, siger jeg, vist Beredvillighed til at bringe et betydeligt Offer i bekjænt Henseende for at naae det Maal, som i det Hele maa siges at være tilstede, at ogsaa Skolevæsenet i Kjøbenhavn indtager en Plads, som er Hovedstaden værdig. Jeg vender mig nu til de to Anordninger af 29de Juli 1814 for Kjøbstædernes og Landets Bedkommende, idet jeg strax vil gjøre den foreløbige Bemærkning, at disse Anordninger jo med Hensyn til Alt, hvad der vedrører den forpligtende Undervisning, den almindelige Undervisning, den frie Undervisning, den nødvendige Undervisning, hvad Navn man nu vil give den, i alt Væsentligt ere overensstemmende, saaledes at det kun er i andre Retninger, som jeg først senere hen i mit Foredrag skal komme til at berøre, at Forskjellighederne træde frem. Hvad nu disse to Anordninger angaar, saa tror jeg, at det er med fuld Føie, at de saa mange Gange, og det forekommer mig ogsaa fra Forespørgersens Side, have modtaget Anerkjendelse. Jeg tror, at det i Bistælligheden allerede maa fremhæves som noget høist Naastjønne værdigt, at disse Anordninger saa Lyset under de sørgeligste og bedrøveligste Billaar, og at man netop den Gang vendte Tanken og Opmærksomheden paa Undervisningsvæsenet som det Hovedpunkt, hvor Landet maatte søge sin Stykke. Jeg tror frendes, at den Ordning, der den Gang fandt Sted, var saa god og tilstrækkelig, som man overhovedet kunde vente under de i saa mange Henseender trykkende Billaar, hvorunder Arbeidet maatte begynde. Det er jo imidlertid en Selvfølge, at efter Forløbet af en hel Menneflealder og længere maatte der være foregaaet store Forandringer, og lykkeligvis var der foregaaet saa store Forandringer, at det, der den Gang kunde anses for at være nogenlunde tilfredsstillende og for det mest Mulige, der kunde opnaas, maatte erkjendes for at være høist utilfredsstillende, ligesom det ogsaa maatte erkjendes, at der var Mulighed tilstede for en Forbedring. Det var den Hovedtanke, hvorfra man gik ud, og det var i den Tid, jeg sidst havde den Ære at være Kirkeminister, at man

i Genhold hertil udarbejdede det Lovforslag, som blev til Lov den 8de Marts 1856. Ved den Ordning, som derved er kommen frem, er det min Overbevisning, at der i flere meget vigtige og omfattende Affnit af vort Skolevæsen er naaet en Tilstand, hvormed man i det Hele og sandshyligvis for længere Tid kan finde sig beroliget, og med Hensyn til hvilke jeg strax skal udtale, at jeg vilde anse det for at være meget urigtigt, om man paany vilde optage disse til ny Debat gennem Forsøg paa Omdannelse eller Fornyelse. Jeg sigter herved til 1ste, 3die og 4de Affnit i Loven af 1856. Disse Affnit, som omhandle Skoledistrikterne eller Skolernes Antal i Forhold til Bebyggelsen og Børneantallet, Skolelokalerne og Alt, hvad dertil hører, og Skolernes hele almindelige Økonomi, samt hvad der vedrører Skolelærernes Ansættelse og Lønningsforhold — disse Hovedaffnit af den nu bestaaende Skolelovgivning vil jeg ikke betragte som saadanne, der nu burde tages med under en Reform. Det er ikke, fordi jeg ikke tror, at man jo med Hensyn til flere Punkter under disse Affnit kan være af den Formening, at der kunde ønskes Forandringer, og det af høist forskjellige, ja aldeles modsatte Grunde; men netop derfor er det min Overbevisning, at man i Erkjendelse af det Tilfredsstillende, som der dog her er naaet, skal lade disse Affnit af Skolelovgivningen hvile og ikke medoptage dem i nogen Reformplan for Diebliffet. Anderledes forholder det sig med andre Affnit, der ikke heller bleve medtagne under Reformen i 1856, Affnit, som jeg tror at kunne samle under tre Hovedgrupper, nemlig hvad der angaar Skolegangen, Skoleundervisningen og Skolebestyrelsen og Tilsynet. Her tror jeg, der vil findes Punkter, som trænge, ja endogsaa i høi Grad trænge til Forandring og Udvikling. Paa den anden Side er der imidlertid Punkter der, som endnu kunne staa hen, navnlig fordi der allerede paa anden Maade og ved andre Bestemmelser har fundet Reformers Sted med Hensyn til dem. Jeg skal nu tillade mig at gjøre dette noget klarere ved en Gaaen ind paa Enkeltheder, som jeg tror vil findes aldeles nødvendig, naar der skal opnaas, hvad jeg ønsker maa kunne opnaas, et fuldstændigt